

Bijlage bij hoofdstuk 8 Generatieverschillen in maatschappelijke waarden en vrijwillige inzet

B8.1 Opzet van en meetinstrumenten in 'Geven in Nederland'

Opzet veldwerk

Het veldwerk voor GIN wordt uitgevoerd door TNS/NIPO. De cross-secties zijn uitgevoerd onder leden van het 'Telepanel'. De panelstudie is verricht onder leden van het 'Capi@Home' panel (later 'NipoBase' genoemd). Het panel bestaat uit ruim 70.000 huishoudens die regelmatig deelnemen aan onderzoek via internet. De respondenten ontvangen een beloning voor hun deelname (nadere details worden gegeven in Schuyt en Gouwenberg 2005).

Het GIN panel onderzoek startte in de eerste weken van mei 2002 met 1964 respondenten. Dit waren 1707 respondenten uit een toevallige steekproef uit het panel en 254 respondenten uit huishoudens waarvan de hoofdkostwinner zichzelf als lid van een protestante kerk beschouwde. 1246 van de 1707 respondenten uit de basis steekproef van 2002 deden twee jaar later opnieuw mee aan de tweede golf van het GIN-panel onderzoek. De analyses die hieronder gepresenteerd worden zijn gebaseerd op de 1246 respondenten die aan beide golven van het onderzoek meegedaan hebben. Er deden ook 70 'nieuwe' respondenten mee aan het onderzoek van mei 2004, die niet aan de eerste golf hadden deelgenomen. Het totaal aantal respondenten in analyses waarin alleen data uit 2004 worden gebruikt is daardoor 1316.

De Geven in Nederland rapportages worden getiteld naar het jaar waarin ze worden gepubliceerd (1997...2005). Het veldwerk wordt echter uitgevoerd in de maand mei van het voorafgaande jaar (1996, 1998,...2004) en de resultaten hebben betrekking op geefgedrag in het kalenderjaar voorafgaand aan de gegevensverzameling (1995...2003).

Betrokkenheid bij maatschappelijke organisaties

De GIN-vragenlijst vraagt uitgebreid naar betrokkenheid bij maatschappelijke organisaties. In een eerste vraag kregen de respondenten een lijst met 14 soorten organisaties te zien, waarbij voor elke soort gevraagd werd naar de mate van betrokkenheid. Betrokkenheid werd breed omschreven: "Mensen kunnen lid zijn, deelnemen aan activiteiten of onbetaald werk doen voor die organisaties." Eerst werd de respondenten gevraagd of zij op een of andere manier bij de genoemde soort organisatie betrokken waren. Uit de antwoorden op deze vragen construeren we twee maten voor betrokkenheid bij maatschappelijke organisaties: betrokkenheid bij minimaal één soort organisatie; en het aantal organisaties waarbij men betrokken is.

Vervolgens werd het begrip 'vrijwilligerswerk' omschreven: "Daarmee bedoelen we onbetaalde werkzaamheden die u verricht ten behoeve van een organisatie of een groep. Het is niet voldoende om alleen maar lid te zijn van een organisatie of groep, wat telt is dat u in uw vrije tijd onbetaald werk verricht voor zo'n organisatie of groep. Met onbetaalde werkzaamheden bedoelen we werkzaamheden waarvoor u geen salaris of loon ontvangt maar eventueel wel een kleine onkostenvergoeding (bijvoorbeeld reiskostenvergoeding)." De respondenten kregen vervolgens een lijst te zien met twaalf "soorten onbetaald werk dat mensen kunnen doen" en ook nog een lijst met 21 "werkterreinen waarop mensen onbetaald werk kunnen doen". Voor elk van de soorten werk en elk van de werkterreinen werd vervolgens gevraagd of de respondent daarin onbetaald actief was geweest in de afgelopen twaalf maanden. Door deze manier van vragen wordt de kans gemaximaliseerd dat respondenten die het afgelopen jaar één of andere vorm van vrijwilligerswerk hebben gedaan dat ook inderdaad rapporteren. Studies in de VS waarin deze uitgebreide meetmethode vergeleken werd met minder uitgebreide meetmethoden hebben uitgewezen dat de uitgebreide meetmethode een hoger percentage vrijwilligers oplevert, en dat met name onder specifieke groepen waarin het begrip 'vrijwilligerswerk' minder gangbaar is (Rooney, Steinberg en Schervish 2004; Rooney, Mesch, Chin en Steinberg 2005).

Volgens deze meetmethode verrichtte in 2003 42,7% van de respondenten uit GIN 2003 vrijwilligerswerk. 10,3% rapporteerde vrijwilligerswerk op het werkterrein religie en levensbeschouwing, 38,3% op andere werkterreinen.

Giften aan goede doelen werden op een vergelijkbare uitgebreide manier gemeten als vrijwilligerswerk. Respondenten kregen eerst een lijst te zien met 24 verschillende manieren waarop mensen geld kunnen geven aan "goede doelen, maatschappelijke instellingen, verenigingen en stichtingen" (wij noemen dit: maatschappelijke organisaties). Nadat de respondenten hadden geantwoord of ze op die manieren aan maatschappelijke organisaties in het kalenderjaar 2003 hadden gegeven werd een lijst getoond met verschillende soorten doelen. De respondenten antwoordden of zij zelf of andere leden van uw huishouden aan dat doel gegeven hadden, en zo ja, wat het totaalbedrag was dat het huishouden in 2003 aan deze doelen had gegeven. In deze antwoorden zitten enkele uitschieters die de gemiddelde giften in specifieke groepen sterk beïnvloeden. Deze zijn in de analyses buiten beschouwing gelaten. Het gaat om drie respondenten in 1995 (met giften van respectievelijk 4250, 5000 en 25.152 gulden), een respondent in 1997 (2020 gulden), zes respondenten in 1999 (3135, 6125, 7650, 7700, 7950 en 17.500 gulden) en twee respondenten in 2003 (3001 en 3230 euro).

Geboortecohorten

Voor een schatting van de vrijwillige inzet in de toekomst maken we gebruik van analyses van de vrijwillige inzet van geboortecohorten in het verleden. De verwachting is daarbij dat verschillen tussen geboortecohorten zich in de toekomst zullen doorzetten. We hebben de cohorten onderscheiden per tien geboortejaren. Het cohort geboren voor 1920 is het oudste cohort dat is vertegenwoordigd in de GIN-data. Gezien voorgaand onderzoek ligt het voor de hand dit cohort als referentiegroep te nemen in de analyses. Dat doen we echter niet omdat dit cohort in de tweede golf van het panel (in mei 2004) slechts vertegenwoordigd wordt door 17 respondenten. In plaats daarvan nemen we de respondenten geboren tussen 1921 en 1930 (n=144) als referentiegroep. We vergelijken dit cohort met de daaropvolgende cohorten geboren tussen 1931 en 1940, 1941 en 1950, 1951 en 1960, 1961 en 1970, 1971 en 1980 en het jongste cohort dat is geboren na 1980. De grenzen tussen deze cohorten zijn betrekkelijk willekeurig getrokken op decades. Er is geen inhoudelijke reden voor.

Door in de analyses te controleren voor het opleidingsniveau, deelname aan betaald werk, gezinssamenstelling en woonplaats zuiveren we de generatie-effecten van levensfase effecten. Ongemeten levensfase-kenmerken, zoals het bezit van een eigen huis en eigen vermogen, zullen de generatie-effecten verstoren. Omdat ouderen vaker hun huis in eigendom hebben en meer eigen vermogen bezitten zullen de cohort-effecten wellicht overschat zijn.

Religieuze betrokkenheid

Religieuze betrokkenheid werd vastgesteld voor de respondent zelf en voor zijn/haar partner (indien aanwezig). Van de respondenten was 45,5% onkerkelijk, 23,3% katholiek, 15,2% hervormd, 9,9% gereformeerd, 6,1% overig religieus; van de partners was 41,6% onkerkelijk, 17,2% katholiek, 11,6% hervormd, 7,4% gereformeerd, 4,1% overig religieus. Met deze informatie is de religieuze betrokkenheid van het huishouden bepaald: beide partners in het huishouden zijn katholiek in 20,1% van de huishoudens, 12,5% van de huishoudens is hervormd 8,9% gereformeerd, 4,9% overig religieus, en 13,6% gemengd. Precies 40% van de huishoudens bestaan uit partners die beide onkerkelijk zijn.

Opleiding

Het opleidingsniveau is gemeten als het gemiddelde hoogst genoten, al dan niet voltooide opleiding van beide partners in het huishouden. We onderscheiden drie opleidingsniveaus: lager opgeleiden (lo/lbo, 31,6%), middelbaar opgeleiden (mavo/mbo, 34,3%), en hoger opgeleiden (havo/vwo, hbo, wo of hoger, 34,1%).

Postmaterialisme

Postmaterialisme wordt gemeten door respondenten twee rijtjes van vier doelen in de politiek voor te leggen. De respondenten zetten deze doelen op volgorde van wenselijkheid. Respondenten die in beide rijtjes de twee postmaterialistische doelen op plaats 1 en 2 zetten, noemen we 'pure postmaterialisten' (n=56, 4,49%). Respondenten die in één van de lijstjes de twee postmaterialistische doelen bovenaan zetten maar in het andere lijstje een postmaterialistisch doel op plaats 1 en een materialistische doel op plaats 2 of een inconsistente rangorde geven noemen we 'gemengde postmaterialisten' (n=302, 24,24%). Respondenten die in beide rijtjes de twee materialistische doelen op plaats 1 en 2 zetten, noemen we 'pure materialisten' (n=13, 1,04%); respondenten die in één van de lijstjes de twee materialistische doelen bovenaan zetten maar in het andere lijstje een materialistisch doel op plaats 1 en een postmaterialistische doel op plaats 2 of een inconsistente rangorde geven noemen we 'gemengde materialisten' (n=127, 10,19%). De overige respondenten hebben een gemengde voorkeur (n = 748, 60,03%). De validiteit van deze meting is vaak bekritiseerd (De Graaf 1988; Davis 2000). Het percentage postmaterialisten verschilt soms aanzienlijk tussen studies die betrekking hebben op hetzelfde land (Becker, 2005). Dit komt wellicht doordat het belang dat mensen hechten aan 'prijsstijgingen tegengaan' toeneemt als de inflatie stijgt. Het percentage postmaterialisten (gemengd en puur samengevoegd) is in GIN aanzienlijk hoger dan in de FNB 2000 (28,7% tegen 23,4%). In de analyses kijken we met name naar de vrijwillige inzet van de pure postmaterialisten en de gemengd postmaterialisten.

Sociaal vertrouwen

Sociaal vertrouwen wordt gemeten met twee stellingen: "In het algemeen zijn de meeste mensen wel te vertrouwen" en "Je kunt niet voorzichtig genoeg zijn in de omgang met andere mensen" (later omgecodeerd), beide op een schaal van 1 (helemaal mee oneens) tot 5 (helemaal mee eens). De antwoorden op beide stellingen hangen voldoende met elkaar samen om ze te beschouwen als indicatoren van één begrip. De betrouwbaarheid van de schaal voor sociaal vertrouwen is 0.590.

Altruïstische waarden

Altruïstische waarden worden gemeten met acht beurtelings negatief en positief geformuleerde stellingen: "Ik werk liever voor mijn eigen welzijn, dan voor dat van anderen", "Ik streef ernaar te werken voor het welzijn van de maatschappij", "Ik heb er weinig voor over om anderen te helpen", "Ik vind het belangrijk mijn bezittingen met andere mensen te delen", "Ik besteed niet graag tijd aan het doen van dingen voor anderen", "Ik vind het belangrijk mij in te spannen voor anderen", "Ik doe niet graag

aan liefdadigheid” en “Ik vind het belangrijk hulp te geven aan de armen en anderen die het nodig hebben”. Deze stellingen zijn gebaseerd op de ‘benevolence’ schaal uit de Survey of Interpersonal Values van Gordon (1976) en later aangepast door Lindeman (1995) en Bekkers (2003). De betrouwbaarheid van de schaal is 0.815.

Stabiliteit van maatschappelijke waarden

Uit ander onderzoek is bekend dat postmaterialisme en vertrouwen redelijk stabiele kenmerken van personen zijn (De Graaf, Hagenaars en Luijkx 1989; Uslander 2002; Bekkers 2006). Een analyse van de stabiliteit over de periode 2002-2006 van sociaal vertrouwen laat zien dat de stabiliteit 0.83 is (Bekkers 2007). Ook altruïstische waarden zijn redelijk stabiel. De stabiliteit van altruïstische waarden in het Geven in Nederland Panel onderzoek tussen 2002 en 2006 is 0,78. Postmaterialisme is maar één keer opgenomen in GIN, waardoor de stabiliteit niet berekend kan worden.

De hoge stabiliteit betekent dat de rangorde van individuen van laag naar hoog op deze kenmerken niet sterk verandert in de loop van de tijd. Het ligt echter voor de hand dat de veranderingen die er zijn samenhangen met vrijwillige inzet. Uit onderzoek naar bloeddonatie is bijvoorbeeld bekend dat bloeddonoren zichzelf als gevolg van hun jarenlange inzet in de loop van de tijd steeds meer gaan zien als een altruïstisch persoon (Piliavin en Callero 1991). Daarnaast is het mogelijk dat respondenten hun antwoorden op vragen over waardenoriëntaties aanpassen aan hun antwoorden op vragen over vrijwillige inzet. Om de samenhang van waarden met vrijwillige inzet zo zuiver mogelijk te schatten zijn daarom metingen van waardenoriëntaties uit de eerste golf gebruikt in de analyses van vrijwillige inzet gemeten in de tweede golf.

Overigens sluit de sterke rangorde-stabiliteit niet uit dat de absolute scores van individuen over de tijd heen veranderen. Gebeurtenissen in het leven van de respondenten zoals het betreden van de arbeidsmarkt en gezinsvorming kunnen samenhangen met veranderingen in waarden. Het is ook zeer waarschijnlijk dat specifieke gebeurtenissen in de samenleving zoals de bomaanslagen op het WTC in New York op 11 september 2001 en de moord op Pim Fortuin op 6 mei 2002 effecten hebben gehad op maatschappelijke waarden. Het sociaal vertrouwen is in 2004 afgenomen vergeleken met de meting van 2002 (Bekkers 2006). Het percentage postmaterialisten varieert ook sterk over de tijd (Becker 2005: 28-29).

Literatuur

- Becker, J. (2005). *De steun voor de verzorgingsstaat in de publieke opinie, 1970-2002*. Den Haag: SCP.
- Bekkers, R. (2003). 'De bijdragen der kerckelijken.' In: Schuyt, Th.N.M. (red.), *Geven in Nederland 2003: Giften, Legaten, Sponsoring en Vrijwilligerswerk* (p. 141-172). Houten/Mechelen: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Bekkers, R. (2006). 'Traditional and Health-Related Philanthropy: The Role of Resources and Personality'. In: *Social Psychology Quarterly*, jg. 68, nr. 4, p. 349-366.
- Bekkers, R. (2007). *Values and Volunteering. A Longitudinal Study of Reciprocal Influences in the Giving in the Netherlands Panel Study*. Paper prepared for the 35th Arnova conference, Atlanta.
- Davis, D.D. (2000). Individual Level Examination of Postmaterialism in the U.S.: Political Tolerance, Racial Attitudes, Environmentalism, and Participatory Norms. In: *Political Research Quarterly*, jg. 53, nr. 3, p. 455-475.
- Gordon, L.V. 1976. *Survey of Interpersonal Values: Revised Manual*. Chicago: Science Research Associates.
- Graaf, N.D. de (1988). *Postmaterialism and the Stratification Process: An International Comparison*. Dissertation, Utrecht University.
- Graaf, N.D. de, J. Hagenaars and R. Luijkx (1989). Intergenerational Stability of Postmaterialism in Germany, the Netherlands, and the United States. In: *European Sociological Review*, nr. 5, p. 183-201.
- Lindeman, E. 1995. *Participatie in vrijwilligerswerk*. Amsterdam: Thela Thesis.
- Piliavin, J.A. and P.L. Callero (1991). *Giving Blood: The Development of an Altruistic Identity*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Rooney PM, Mesch DJ, Chin W, Steinberg KS. 2005. The Effect of Race, Gender, and Survey Methodologies on Giving in the US. In: *Econometrics Letters* 86:173-80.
- Rooney PM, Steinberg K, Schervish PG. 2004. Methodology Is Destiny: The Effect of Survey Prompts on Reported Levels of Giving and Volunteering. In: *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 33:628-54.
- Uslaner, E.M. (2002). *The Moral Foundations of Trust*. Cambridge: Cambridge University Press.

B8.2 Volledige resultaten

Tabel B8.1. Achtergronden van maatschappelijke waarden

	Postmaterialisme			Sterk vertrouwen		
Vrouw	1,4	0,7	1,8	3,0	2,1	-0,5
Geboren na 1980	-2,9	-0,8	-3,0	1,4	-4,3	-6,9
Geboren 1971-1980	3,6	-1,3	2,6	-5,3	-10,6 *	-14,8 *
Geboren 1961-1970	-0,0	-3,4	2,1	-8,4 (*)	-10,6 *	-13,7 *
Geboren 1951-1960	11,3 *	9,1 (*)	13,1 *	2,9	1,6	-3,9
Geboren 1941-1950	3,4	2,5	3,6	1,1	2,2	-1,9
Geboren 1931-1940	4,9	4,9	4,9	0,0	1,3	0,7
Geboren 1921-1930	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Geboren voor 1920	10,6	9,3	12,7	-25,1 *	-24,9 *	-26,0 *
Grote stad		-14,5 *	-15,0 *		-10,2	-8,9
Middelgrote stad		-7,9	-11,1		-7,9	-10,0
Kleine stad		-10,9	-7,9		-10,2	-6,7
Groot dorp		-7,8	-8,1		-3,1	-3,5
Middelgroot dorp		-4,8	-4,4		-3,5	-4,1
Klein dorp		0,0	0,0		0,0	0,0
Onkerkelijk		0,0	0,0		0,0	0,0
Katholiek		-7,4 *	-6,6 (*)		-2,5	-2,0
Hervormd		-8,4 *	-7,9 (*)		-3,0	-3,9
Gereformeerd		-12,7 **	-11,3 *		-9,7 *	-12,2 *
Overig		8,5	5,6		17,4 **	8,2
Gemengd		-0,2	1,3		-4,0	-6,5
Kerkgang			-0,0			0,0
Lager opgeleid		0,0	0,0		0,0	0,0
Middelbaar opgeleid		9,2 **	7,1 *		8,6 *	7,1 *
Hoger opgeleid		12,1 ***	8,0 *		22,5 ***	19,7 ***
Samen geen kinderen			0,0			0,0
Samen met kinderen			-5,2			0,3
Alleen geen kinderen			11,9			-2,4
Alleen met kinderen			-7,7			0,0
Parttime betaald werk			0,0			0,0
Geen betaald werk			0,5			-6,9 (*)
Fulltime werk			-0,8			-2,4
Meer dan fulltime			-11,7 (*)			-10,5
Weinig/matig vertrouwen			0,0			----
Sterk vertrouwen			9,4 **			----
Laag altruïsme			0,0			0,0
Matig altruïsme			-1,2			0,6
Sterk altruïsme			13,3 ***			22,5 ***
Materialisme/gemengd			----			0,0
Gemengd postmaterialist			----			7,6 *
Puur postmaterialisme			----			22,5 ***
Gemiddelde	28,6	28,1	27,6	29,8	29,0	28,2

Referentiecategorie model 1: man, geboren 1921-1930; model 2: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, lager opgeleid

Tabel B8.1 (vervolg)

	Sterk altruïstische waarden		
Vrouw	9,9 ***	9,5 ***	8,0 **
Geboren na 1980	-7,9	-4,3	-5,2
Geboren 1971-1980	4,0	4,1	6,1
Geboren 1961-1970	-2,7	-2,5	-1,4
Geboren 1951-1960	-0,3	1,0	-2,4
Geboren 1941-1950	0,5	2,3	2,0
Geboren 1931-1940	-0,5	1,7	1,5
Geboren 1921-1930	0,0	0,0	0,0
Geboren voor 1920	-8,3	-6,5	-5,9
Grote stad		-1,3	6,4
Middelgrote stad		-3,3	10,9
Kleine stad		4,0	2,0
Groot dorp		4,5	9,0
Middelgroot dorp		3,6	7,7
Klein dorp		0,0	0,0
Onkerkelijk		0,0	0,0
Katholiek		1,6	0,4
Hervormd		7,7 (*)	4,0
Gereformeerd		18,1 ***	10,0 (*)
Overig		33,8 ***	15,2 *
Gemengd		7,9 *	8,1 (*)
Kerkgang			0,3 ***
Lager opgeleid		0,0	0,0
Middelbaar opgeleid		7,0 *	4,7
Hoger opgeleid		10,8 ***	4,5
Samen geen kinderen			0,0
Samen met kinderen			5,6 (*)
Alleen geen kinderen			-3,4
Alleen met kinderen			10,0
Parttime betaald werk			0,0
Geen betaald werk			-1,0
Fulltime werk			-4,9
Meer dan fulltime			6,7
Weinig/matig vertrouwen			0,0
Sterk vertrouwen			19,3 ***
Laag altruïsme			----
Matig altruïsme			----
Sterk altruïsme			----
Materialisme/gemengd			0,0
Gemengd postmaterialist			11,6 ***
Puur postmaterialisme			18,4 **
Gemiddelde	28,6	28,1	22,0

Referentiecategorie model 1: man, geboren 1921-1930; model 2: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, lager opgeleid

Tabel B8.2 Achtergronden van lidmaatschap van maatschappelijke organisaties (marginale effecten in probit-regressie-analyse, Geven in Nederland 2001-2003; n=1246)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Vrouw	5,7 *	5,0	2,5	1,3
Geboren na 1980	-32,2 ***	-24,1 **	-31,0 **	-30,9 **
Geboren 1971-1980	-6,4	-2,0	-8,2	-8,4
Geboren 1961-1970	-6,5	-2,3	-6,1	-5,3
Geboren 1951-1960	1,1	4,3	1,4	1,3
Geboren 1941-1950	-4,8	-1,6	-2,2	-2,8
Geboren 1931-1940	1,3	4,2	5,4	4,6
Geboren 1921-1930	0,0	0,0	0,0	0,0
Geboren voor 1920	8,7	10,0	11,2	12,7
Grote stad		-13,1	-13,4	-11,9
Middelgrote stad		-7,1	-5,8	-5,9
Kleine stad		-9,4	-9,1	-8,2
Groot dorp		-9,9	-8,3	-8,2
Middelgroot dorp		-5,0	-2,8	-2,6
Klein dorp		0,0	0,0	0,0
Onkerkelijk		0,0	0,0	0,0
Katholiek		7,7 *	8,4 *	8,5 *
Hervormd		6,6	6,5	6,6
Gereformeerd		9,7 (*)	9,0	9,1
Overig		20,7 **	19,6 **	17,9 *
Gemengd		6,3 (*)	7,2 (*)	6,4 (*)
Frequentie kerkgang		0,4 ***	0,4 ***	0,4 ***
Lager opgeleid			0,0	0,0
Middelbaar opgeleid			10,8 ***	9,8 ***
Hoger opgeleid			14,4 ***	12,9 ***
Samenwonend			0,0	0,0
Kinderen			0,7	0,1
Alleenstaand zonder kinderen			-10,5	-10,8
Alleenstaand met kinderen			14,2 (*)	13,2
Geen betaald werk			-9,8 *	-9,4 *
Parttime werk			0,0	0,0
Fulltime werk			-8,9 *	-8,1 (*)
Meer dan fulltime werk			-16,7 *	-16,6 *
Materialist of gemengd				0,0
Gemengd postmaterialist				2,2
Postmaterialist				-3,5
Laag of matig vertrouwen				0,0
Sterk vertrouwen				2,8
Laag altruïstische waarden				0,0
Matig altruïstische waarden				3,1
Hoog altruïstische waarden				14,6 ***
Gemiddelde in referentiecategorie	70,5	72,1	72,6	73,1
Gemiddelde in steekproef				

Referentiecategorie: Model 1: man, geboren 1921-1930; model 2: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk; model 3: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk, materialist of gemengd materialistisch/postmaterialistisch, laag of matig vertrouwen, laag altruïstische waarden.

Tabel B8.3 Achtergronden van aantal lidmaatschappen van maatschappelijke organisaties
(ongestandaardiseerde effecten in OLS, Geven in Nederland 2001-2003; n=1246)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Vrouw	,113	,081	-,038	-,066
Geboren na 1980	-1,138 ***	-,845 ***	-1,029 ***	-,967 ***
Geboren 1971-1980	-,393 *	-,228	-,420 *	-,420 *
Geboren 1961-1970	-,373 *	-,186	-,283	-,233
Geboren 1951-1960	-,156	,006	-,060	-,084
Geboren 1941-1950	-,191	-,038	-,040	-,059
Geboren 1931-1940	,037	,163	,208	,200
Geboren voor 1920	-,063	0,0	0,0	0,0
Grote stad		-,322	-,325	-,318
Middelgrote stad		-,239	-,200	-,214
Kleine stad		-,151	-,148	-,135
Groot dorp		-,280	-,208	-,244
Middelgroot dorp		,083	,099	,051
Klein dorp		0,0	0,0	0,0
Onkerkelijk		0,0	0,0	0,0
Katholiek		,182 (*)	,206 (*)	,242 *
Hervormd		,401 **	,383 **	,397 **
Gereformeerd		,564 ***	,509 ***	,542 ***
Overig		,667 **	,615 **	,455 *
Gemengd		,110	,133	,103
Frequentie kerkgang		,011 ***	,011 ***	,010 ***
Lager opgeleid			0,0	0,0
Middelbaar opgeleid			,375 ***	,316 ***
Hoger opgeleid			,641 ***	,525 ***
Samenwonend zonder kinderen			0,0	0,0
Samenwonend met kinderen			-,004	-,030
Alleenstaand zonder kinderen			-,248	-,232
Alleenstaand met kinderen			,410	,365
Geen betaald werk			-,328 **	-,289 *
Parttime werk			0,0	---
Fulltime werk			-,367 **	-,295 *
Meer dan fulltime werk			-,383 (*)	-,322
Materialist of gemengd				0,0
Gemengd postmaterialist				,061
Postmaterialist				,552 **
Laag of matig vertrouwen				0,0
Sterk vertrouwen				,202 *
Laag altruïstische waarden				0,0
Matig altruïstische waarden				,053
Hoog altruïstische waarden				,593 ***
Constante	1,644 ***	1,417 ***	1,396 ***	1,221 ***

Referentiecategorie: Model 1: man, geboren 1921-1930; model 2: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk; model 3: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk, materialist of gemengd materialistisch/postmaterialistisch, laag of matig vertrouwen, laag altruïstische waarden.

Tabel B8.4 Achtergronden van vrijwilligerswerk in maatschappelijke organisaties (marginale effecten in probit-regressie-analyse, Geven in Nederland 2001-2003; n=1246)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Vrouw	4,1	3,3	-1,4	-2,4	-2,2
Geboren na 1980	-20,1 **	-13,6 (*)	-13,2	-13,2	1,5
Geboren 1971-1980	-8,3	-3,7	-2,1	1,3	7,6
Geboren 1961-1970	0,9	6,8	9,5	11,0 (*)	15,7 *
Geboren 1951-1960	-2,1	2,7	5,8	5,3	7,5
Geboren 1941-1950	1,2	5,5	9,2	8,8	10,9 (*)
Geboren 1931-1940	5,2	9,2	10,3 (*)	9,7	8,1
Geboren 1921-1930	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Geboren voor 1920	-9,5	-7,8	-7,8	-4,5	-7,1
Grote stad		-19,5 *	-19,3 *	-19,3 *	-16,1 (*)
Middelgrote stad		-13,6 (*)	-12,5	-12,2	-9,4
Kleine stad		-16,8 *	-16,2 *	-15,3 (*)	-13,9
Groot dorp		-14,4 (*)	-12,5	-12,5	-9,3
Middelgroot dorp		-10,1	-8,4	-8,9	-8,9
Klein dorp		0,0	0,0	0,0	0,0
Onkerkelijk		0,0	0,0	0,0	0,0
Katholiek		10,1 **	10,3 **	9,3 *	6,8
Hervormd		12,4 *	12,1 *	10,9 *	5,9
Gereformeerd		16,3 **	15,5 *	16,6 *	11,1 (*)
Overig		26,4 ***	25,9 ***	25,4 **	20,4 *
Gemengd		4,3	5,6	4,4	3,3
Frequentie kerkgang		0,3 ***	0,3 ***	0,3 ***	0,3 ***
Lager opgeleid			0,0	0,0	0,0
Middelbaar opgeleid			7,6 *	6,3 (*)	2,4
Hoger opgeleid			9,9 **	6,9 (*)	-0,1
Samenwonend			0,0	0,0	0,0
Alleenstaand zonder kinderen			-16,1	-15,5	-14,2
Samenwonend met kinderen			1,4	0,9	1,1
Alleenstaand met kinderen			23,8 *	22,8 *	20,7 (*)
Geen betaald werk			-3,4	-3,4	0,4
Parttime werk			0,0	0,0	0,0
Fulltime werk			-12,0 **	-11,7 *	-9,2 (*)
Meer dan fulltime werk			-10,7	-10,5	-7,3
Materialist of gemengd				0,0	0,0
Gemengd postmaterialist				5,4	5,2
Postmaterialist				-6,4	-14,2 (*)
Laag of matig vertrouwen				0,0	0,0
Sterk vertrouwen				10,5 **	8,7 *
Laag altruïstische waarden				0,0	0,0
Matig altruïstische waarden				-0,2	-0,1
Hoog altruïstische waarden				9,9 **	2,7
Aantal lidmaatschappen					13,8 ***
Gemiddelde	42,5	42,4	42,3	43,5	43,4

Referentiecategorie model 1: man, geboren 1921-1930; model 2: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk; model 3: man, geboren 1921-1930, klein dorp, onkerkelijk, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk, materialist of gemengd materialistisch/postmaterialistisch, laag of matig vertrouwen, laag altruïstische waarden.

Tabel B8.5 Achtergronden van kerkelijk vrijwilligerswerk (marginale effecten in probit-regressie-analyse, Geven in Nederland 2001-2003; n=717)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Vrouw	2,8	1,0	-1,5	-1,3
Geboren na 1980	-13,0 (*)	-13,3 *	-11,0 *	- 8,0
Geboren 1971-1980	-1,5	-8,9 (*)	-8,8 *	-7,6
Geboren 1961-1970	3,2	-8,2	-6,2	-6,3
Geboren 1951-1960	-0,8	-3,4	-1,4	-1,3
Geboren 1941-1950	-1,8	-0,5	0,2	0,5
Geboren 1931-1940	-0,2	1,4	1,1	1,8
Geboren 1921-1930	0,0	0,0	0,0	0,0
Geboren voor 1920	6,2	7,7	11,4	12,6
Grote stad		-3,5	-1,8	-1,8
Middelgrote stad		-6,5	-3,6	-3,1
Kleine stad		-5,4	-1,7	-1,7
Groot dorp		-7,5	-7,0	-6,9
Middelgroot dorp		-6,6	-4,5	-4,7
Klein dorp		0,0	0,0	0,0
Katholiek		0,0	0,0	0,0
Hervormd		9,1 *	2,6	2,0
Gereformeerd		22,6 ***	3,4	2,3
Overig		36,7 ***	9,6 (*)	8,5
Gemengd		-11,4 *	-10,2 **	-11,4 **
Frequentie kerkgang			0,4 ***	0,5 ***
Lager opgeleid		0,0	0,0	0,0
Middelbaar opgeleid		5,8	7,9 *	7,7 *
Hoger opgeleid		21,0 ***	20,0 ***	19,6 ***
Samenwonend zonder kinderen		0,0	0,0	0,0
Samenwonend met kinderen		1,4	-0,7	-0,6
Alleenstaand zonder kinderen		-3,7	-3,4	-5,1
Alleenstaand met kinderen		2,5	4,4	6,2
Geen betaald werk		-6,6	-9,8 **	-9,5 *
Parttime werk		0,0	0,0	0,0
Fulltime werk		-6,2	-7,6 *	-7,0 (*)
Meer dan fulltime werk		6,1	-1,1	-1,5
Materialist of gemengd				0,0
Gemengd postmaterialist				1,2
Postmaterialist				4,7
Laag of matig vertrouwen				0,0
Sterk vertrouwen				-0,6
Laag altruïstische waarden				0,0
Matig altruïstische waarden				1,1
Hoog altruïstische waarden				8,1 *
Gemiddelde	18,2	13,9	10,7	11,1

Referentiecategorie model 1: man, klein dorp, geboren 1921-1930; model 2: man, klein dorp, geboren 1921-1930, katholiek, lager opgeleid, parttime betaald werk; model 3: man, klein dorp, geboren 1921-1930, katholiek, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk; model 4: man, klein dorp, geboren 1921-1930, katholiek, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk, materialist of gemengd materialistisch/postmaterialistisch, laag of matig vertrouwen, laag altruïstische waarden.

Tabel B8.6 Achtergronden van niet-kerkelijk vrijwilligerswerk (marginale effecten in probit-regressie-analyse, Geven in Nederland 2001-2003; n=1246)

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Vrouw	4,0	-1,2	-1,3	-2,0
Geboren na 1980	-13,5 *	-9,0	-8,8	- 8,8
Geboren 1971-1980	-6,1	-0,6	-0,6	2,1
Geboren 1961-1970	4,3	9,8	10,0	11,4 (*)
Geboren 1951-1960	1,1	6,6	6,8	6,4
Geboren 1941-1950	2,9	8,5	8,6	8,1
Geboren 1931-1940	7,1	10,0 (*)	10,0 (*)	9,5
Geboren 1921-1930	0,0	0,0	0,0	0,0
Geboren voor 1920	-8,6	-8,8	-8,8	-5,4
Grote stad		-19,8 *	-19,7 *	-20,1 *
Middelgrote stad		-11,7	-11,6	-11,4
Kleine stad		-15,9 *	-15,7 *	-15,2 (*)
Groot dorp		-10,7	-10,7	-10,9
Middelgroot dorp		-6,3	-6,2	-6,9
Klein dorp		0,0	0,0	0,0
Onkerkelijk		0,0	0,0	0,0
Katholiek		9,8 *	9,4 *	8,4 *
Hervormd		7,8 (*)	6,9	5,6
Gereformeerd		8,6	6,5	7,5
Overig		21,5 ***	19,2 *	17,5 *
Gemengd		6,3	6,0	4,9 **
Frequentie kerkgang			0,1	0,0
Lager opgeleid		0,0	0,0	0,0
Middelbaar opgeleid		6,4 (*)	6,4 (*)	5,3
Hoger opgeleid		7,2 *	7,1 *	4,0
Samenwonend zonder kinderen		0,0	0,0	0,0
Samenwonend met kinderen		2,9	2,7	2,1
Alleenstaand zonder kinderen		-15,2	-15,1	-13,6
Alleenstaand met kinderen		26,8 *	26,9 *	24,9 *
Geen betaald werk		-0,9	-1,0	-0,8
Parttime werk		0,0	0,0	0,0
Fulltime werk		-11,2 **	-11,3 **	-10,9 *
Meer dan fulltime werk		-7,2	-7,4	-6,9
Materialist of gemengd				0,0
Gemengd postmaterialist				2,6
Postmaterialist				-5,9
Laag of matig vertrouwen				0,0
Sterk vertrouwen				11,0 ***
Laag altruïstische waarden				0,0
Matig altruïstische waarden				0,2
Hoog altruïstische waarden				8,1 *
Gemiddelde	38,1	37,7	37,7	38,6

Referentiecategorie model 1: man, klein dorp, geboren 1921-1930; model 2: man, klein dorp, geboren 1921-1930, katholiek, lager opgeleid, parttime betaald werk; model 3: man, klein dorp, geboren 1921-1930, katholiek, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk; model 4: man, klein dorp, geboren 1921-1930, katholiek, geen kerkgang, lager opgeleid, parttime betaald werk, materialist of gemengd materialistisch/postmaterialistisch, laag of matig vertrouwen, laag altruïstische waarden.
 Zonder kerkgang: katholiek 9,7%, (p<.010), Hervormd 8,2% (p<.069), gereformeerd 9,3% (p<.071), overig 21,8% (p<.001) en gemengd 4,3% (p<.326).

Tabel B8.7 Samenhang van leeftijd met vrijwillige inzet

	1995	1997	1999	2001	2003	2005
Totaalbedrag	.182	.146	.138	.169	.174	.159
Kerk	.162	.082	.132	.123	.111	.102
Overig	.131	.164	.095	.146	.201	.164
Vrijwilligerswerk			.068	.082	.081	.081

Tabel B8.8 Samenhang van kerkgang met vrijwillige inzet

	1995	1997	1999	2001	2003	2005
Totaalbedrag	.391	.339	.292	.441	.526	.365
Kerk	.460	.440	.332	.543	.607	.428
Overig	.145	.081	.143	.165	.166	.125
Vrijwilligerswerk			.112	.194	.217	.184

Tabel B8.9 Samenhang van vrijwillige inzet met opleidingsniveau¹, 1995-2005

	1995	1997	1999	2001	2003	2005
Totaalbedrag	.170	.135	.155	.126	.155	.136
Kerk	.109	.055	.057	.069	.110	.057
Overig	.175	.174	.189	.130	.162	.180
Vrijwilligerswerk			.061	.096	.075	.075

---

¹ De variabele voor opleidingsniveau is in 1995, 1997, en 2001 samengesteld uit drie variabelen: de 'hoogst voltooide opleiding', de 'hoogst voltooide beroepsopleiding' en de 'laatst gevolgde opleiding'. In 1999 is opleiding gemeten met 1 variabele: 'hoogste opleiding al dan niet gevolgd'. In 2003 is opleiding gemeten als de 'hoogst genoten, al dan niet voltooide, opleiding van de hoofdkostwinner'. In 2005 is opleiding gemeten als de 'hoogst genoten, al dan niet voltooide, opleiding' van de respondent.

Tabel B8.10 Multivariate analyse van geefgedrag, 1995-2005 (n=7488)

	Model 1	Model 2	Model 3
Jaar (1995=0)	2,33	5,95 ***	7,93 **
Survey 1999	-16,58	-8,50	-11,41
Survey 2003	25,73 (*)	-11,91	-15,59
Cohort na 1970	-262,54 ***	-12,83	-4,52
Cohort 1961-1970	-236,43 ***	-22,33	-14,14
Cohort 1951-1960	-183,10 ***	-35,75	-25,90
Cohort 1941-1950	-158,71 ***	-64,59 **	-56,38 *
Cohort 1931-1940	-106,84 ***	-118,69 ***	-105,73 ***
Cohort voor 1930	-	-	-
Leeftijd		5,62 ***	5,67 ***
Onkerkelijk		38,39 **	71,60 **
Katholiek		-	-
Hervormd		206,47 ***	147,25 ***
Gereformeerd		376,81 ***	376,06 ***
Overig		366,53 ***	371,47 ***
Kerkgang		7,23 ***	6,02 ***
Lager opgeleid		-95,77 ***	-95,00 ***
Middelbaar opgeleid		-	-
Hoger opgeleid		115,18 ***	114,37 ***
Jaar x kerkgang			,24 **
Jaar x onkerkelijk			-6,10 (*)
Jaar x hervormd			10,17 *
Jaar x gereformeerd			-0,86
Jaar x overig			-1,88
Constante	405,44 ***	140,31 ***	124,00 ***
Adjusted R ²	.0231	.2650	.2673

Model 1 van tabel B8.10 laat zien we dat er grote verschillen lijken te zijn tussen cohorten als geen rekening gehouden wordt met de invloed van de leeftijd op giften. Model 2 laat zien dat de verschillen tussen cohorten een stuk kleiner zijn wanneer wel rekening wordt gehouden met de leeftijd. Variabelen in deze analyse zijn de leeftijd, cohort (geboren vóór 1930 is de referentiecategorie), kerkelijkheid (katholieken zijn de referentiecategorie), kerkgang, en opleiding (middelbaar is de referentiecategorie). De variabelen leeftijd en kerkgang zijn gehercodeerd zodat het nulpunt ligt op hun gemiddelde (respectievelijk 47 en 8). Het cohort geboren voor 1930 geeft meer dan daaropvolgende cohorten. In deze analyse is echter alleen het verschil met het cohort geboren tussen 1931 en 1940 (die €105 euro minder geeft) en het cohort geboren tussen 1941 en 1950 (€56 euro minder) significant. De jongere cohorten (geboren vanaf 1950) geven niet significant minder dan die van vóór 1930. De analyse laat verder de bekende verbanden zien van giften met de leeftijd, kerkgang, opleiding, en religieuze verbondenheid. Ouderen geven meer (bijna 6 euro per 'leefjaar'), hoger opgeleiden (€115 meer dan middelbaar opgeleiden; lager opgeleiden geven €96 minder) en kerkgang (7 euro per kerkbezoek). In een model zonder kerkelijkheid, kerkgang en opleiding zijn de verschillen tussen het cohort geboren voor 1930 en die van 1931-1940, 1941-1950 en 1951-1960, 1961-1970 en na 1970 respectievelijk -136 (p<.000), -104 (p<.000), -59 (p<.037), -41 (p<.196) en 11 (p<.769). Model 3 laat zien dat de verbanden tussen kerkgang, kerkelijkheid en het totaalbedrag in de loop van de jaren sterker is geworden. Dit blijkt uit de interacties van kerkgang, geen kerkelijke verbondenheid, en verbondenheid aan de hervormde kerk met jaar. De positieve interactie van jaar met

kerkgang duidt erop dat het verband van geefgedrag met kerkgang sterker is geworden; met zo'n 0,2 euro per jaar. Kerkgangers zijn dus in de loop van de tijd steeds meer gaan geven. Onkerkelijken zijn in de loop van de tijd minder gaan geven ten opzichte van katholieken. Hervormden zijn in de loop van de tijd juist meer gaan geven dan katholieken. Interacties van leeftijd, cohort en opleiding met jaar waren niet significant.